

УДК 338.488

Матвійчук Л.Ю., д.е.н., професор

Луцький національний технічний університет

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1694-6178>

e-mail: kalishl.y@gmail.com

Matviichuk Liudmyla. Doctor of Economic Sciences, Professor

Lutsk National Technical University, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1694-6178>

e-mail: kalishl.y@gmail.com

Смочко Н.М., д.г.н., професор

Мукачівський державний університет

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-2440-5737>

e-mail: natazak@ukr.net

Smochko Natalia. Doctor of Geographical Sciences, Professor

Mukachevo State University

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-2440-5737>

e-mail: natazak@ukr.net

Льїна О.В., к.г.н., доцент

Волинський національний університет імені Лесі Українки

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8965-0629>

e-mail: olga-v-ilyina@vnu.edu.ua

Ilyina Olga. PhD of geographical sciences, Associate Professor

Lesya Ukrainka Volyn National University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8965-0629>

e-mail: olga-v-ilyina@vnu.edu.ua

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

У статті проведено аналіз стану та перспектив розвитку індустрії гостинності регіонів України в сучасних умовах. Визначено основні фактори впливу на розвиток індустрії гостинності в регіонах країни, доведено що більшість факторів мають деструктивний вплив. Проведено аналіз стану індустрії гостинності в розрізі регіонів, за показниками обсягу туристичного збору. Визначено основні проблеми індустрії гостинності в регіонах України,

до яких віднесено удосконалення та відновлення інфраструктури, особливо в регіонах, які зазнали значного терористичного впливу з боку Росії.

Доведено, що перспективним напрямом розвитку індустрії гостинності в регіонах є формування комплексних регіональних туристичних продуктів та послуг. Визначено доцільність формування об'єднань суб'єктів туризму у вигляді туристичних кластерів, альянсів, спілок з метою розробки нових регіональних туристичних продуктів та послуг, а також просування їх за межами регіону, в тому числі на глобальний туристичний.

Ключові слова: індустрія гостинності, регіональні туристичні продукти та послуги, суб'єкти туризму.

PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF THE HOSPITALITY INDUSTRY IN THE REGIONS OF UKRAINE IN THE CURRENT CONDITIONS

The article analyzes the state and prospects for the development of the hospitality industry in the regions of Ukraine in modern conditions. The main influencing factors on the development of the hospitality industry in the regions of the country were determined, and it was proved that most factors have a destructive effect. The political situation in the country contributed to the change in tourist flows. Today, outbound tourism in Ukraine is twice as large in terms of the flow of tourists as domestic tourism. During the pandemic, the situation changed somewhat in the direction of increasing domestic tourism, but since the beginning of the war, the number of people who left the country is quite significant. According to the Border Service, before the war, citizens of Moldova, Belarus, Poland, and Romania came to the regions of Ukraine.

An analysis of the state of the hospitality industry by region was carried out, based on indicators of the amount of the tourist tax, which according to Ukrainian legislation can reach from 0.5 to 5% of the tourist's expenses, depending on the region. In the regions of Ukraine, tourists pay a tourist tax in the amount determined by local self-government bodies. However, today there are no developed control mechanisms for this process, and the real indicators of the tourist tax are much higher than the official ones. Despite the losses suffered by the hospitality industry in the regions of Ukraine due to the war, for the first half of 2022 the amount of the tourist tax in general amounted to 89 million 420 thousand UAH, which is 28.8% more compared to the same period in 2021 (69 million 453 thousand UAH). The highest increase in tourist tax among the regions of Ukraine in the first six months of 2022 was observed in the Lviv region – 19 million 774 thousand UAH or 193% compared to the same period in 2021.

The main problems of the hospitality industry in the regions of Ukraine are identified, which includes the improvement and restoration of infrastructure, especially in the regions that have experienced significant terrorist influence from Russia. Quality is a defining indicator in the hospitality industry. Quality service depends on specialists and their competences. The conducted analysis of the level of provision of personnel potential of the hospitality industry in the regions of the

country proves the feasibility of increasing the level of foreign language proficiency of the personnel of the specified sector for the perspective development of inbound tourism. Also, promotion is important in the hospitality industry. In the global dimension of international exhibitions and forums, Ukraine looks quite modest. Today, there are about 3,000 thousand different corporations in the hospitality industry in the world, which have offices in almost all countries of the world.

It has been proven that the formation of comprehensive regional tourism products and services is a promising direction for the development of the hospitality industry in the regions. The expediency of forming associations of tourism subjects in the form of tourist clusters, alliances, and unions with the purpose of developing new regional tourist products and services, as well as promoting them outside the region, including on the global tourist market, has been determined.

Key words: hospitality industry, regional tourism products and services, tourism entities.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Сучасний стан індустрії гостинності в регіонах України зумовлений значною кількістю деструктивних факторів, серед яких визначальними є безпекові (проведення військових дій через вторгнення Росії в Україну, поширення пандемії «COVID-19», збільшення кількості техногенних та природних небезпек). Питання аналізу перспектив розвитку індустрії гостинності та визначення алгоритму дій для швидкого відновлення досліджуваного сектору економіки в регіонах України має важливе значення та вимагає додаткової уваги у вигляді досліджень.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Серед наукових робіт, присвячених питанням стану та перспектив розвитку індустрії гостинності в регіонах України доцільно відмітити праці: Завідної Л.Д., Максимчук М.В., Моїсєєвої І.В., Чепурди Л.М. та ін., де описано стан та визначені напрями розвитку індустрії гостинності. Проте, сучасний стан індустрії гостинності регіонів України зазнає негативного впливу через військові дії Росії та інші деструктивні фактори, наукових праць, де запропоновані напрями розвитку індустрії гостинності на рівні регіону з врахуванням зазначених факторів впливу, сьогодні є недостатньо. Після подій 2014 року в Україні вчені стали звертати більше уваги на зв'язок військових дій та туризму.

Зокрема, Барвінок Н.В. у своїй праці розглянула питання розвитку воєнного туризму в Україні, Божко Л.Д. та Холодок В.Д. дослідили розвиток туризму під час війни через культурологічний аспект, Савченко А.І. визначив військово-політичні бар'єри розвитку міжнародного туризму. Проте, потребують додаткового дослідження питання перспективного розвитку індустрії гостинності України в сучасних умовах саме на рівні регіону.

Цілі статті. Метою дослідження є наукове обґрунтування можливих шляхів перспективного розвитку індустрії гостинності регіонів України в сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Агресія Росії зумовила ряд нових викликів перед індустрією гостинності регіонів. Наразі, досліджувана галузь, в Україні переживає складні часи, проте розвивається всупереч усім перешкодам. Сьогодні, через агресію Росії, надходження від туризму до державного бюджету України зменшилися на 18% (Барвінок, 2022). Індустрія гостинності в Україні відіграє важливу роль, доказом цього є статистичні дані Національної туристичної організації України, які засвідчують що навіть в найскладніший 2020 рік поширення пандемії, туристичних послуг в Україні було продано майже на 255 млрд гривень, послугами туроператорів в регіонах скористалися 1,9 мільйонів туристів. За офіційною статистикою, в готелях регіонів країни в 2020 році було надано послуги з поселення 3 мільйонів 379 тисяч 500 осіб. Спостерігалось також збільшення доходу майже в три рази, туристичних підприємств за останні десять років. Проте кількісні показники суб'єктів господарювання в туризмі останнім часом значно зменшилися. Так, майже в кожному регіоні зменшилась кількість екскурсиводів та туроператорів.

Політична ситуація в країні сприяла зміні туристичних потоків. Сьогодні, виїзний туризм, в Україні в два рази більший за потоком туристів, ніж внутрішній (Носирев та ін., 2022). В часи пандемії ситуація дещо змінилась в напрямку посилення внутрішнього туризму, проте з початком війни кількість осіб, що виїхали з країни є доволі значною. За даними Прикордонної

служби, до війни в регіони України приїздили громадяни Молдови, Білорусі, Польщі, Румунії. Наприклад, в 2019 році в регіонах України побувало 13,7 млн. іноземних туристів, а в роки пандемії – 3,5 млн. осіб. Починаючи з 2014 року, туристи з Молдови є найчисельнішими туристами серед кількості іноземних туристів (Божко і Холодок, 2022).

Важливим показником, за яким можна аналізувати стан індустрії гостинності є туристичний збір, який згідно Українського законодавства може сягати від 0,5 до 5% витрат туриста, в залежності від регіону. В регіонах України туристи сплачують туристичний збір в розмірі, який визначили органи місцевого самоврядування. Проте, сьогодні не існує розроблених механізмів контролю за цим процесом та реальні показники туристичного збору є значно вищі офіційних (Вахович та ін., 2022). Динаміка обсягів туристичного збору в регіонах України протягом 2018-2021 років (рис. 1), засвідчує лідируючі позиції м. Київ, Одеської та Львівської областей. У 2022 році лідером за цим показником також є місто Київ, який збільшив свій бюджет більше ніж на 20 млн грн.

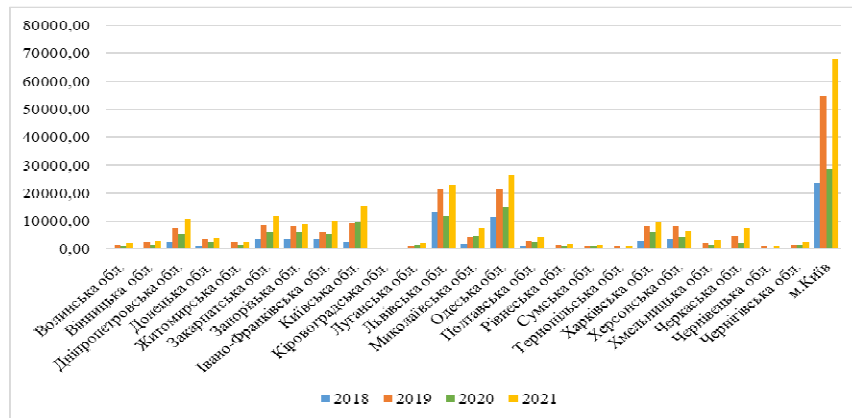

Рис. 1. Обсяги туристичного збору в регіонах України протягом 2018–2021 років.

Так, попри збитки, яких зазнала індустрія гостинності в регіонах України через війну, за першу половину 2022 року

сума туристичного збору загалом склала 89 млн 420 тис. грн, що більше на 28,8% в порівнянні з таким самим періодом 2021 року (69 млн 453 тис. грн). Найвищий приріст туристичного збору серед регіонів України у перші шість місяців 2022 року спостерігався у Львівській області – 19 млн 774 тис грн або 193% з аналогічним періодом у 2021 році. Друге місце в рейтингу регіонів займає Івано-Франківська область, де сума туристичного збору за шість місяців 2022 року становила 9 млн 47 тис. грн., що на 76,4% більше за аналогічний період 2021 року. Трійку регіонів лідерів замикає Закарпатська область – 8 млн 872 тис. грн туристичного збору, що на 144% більше ніж минулого року. Загалом, найбільший приріст за перше півріччя 2022 року спостерігається в регіонах західної України. Спостерігався приріст туристичного збору в Тернопільській області – 145%, Хмельницькій області – 116% та Чернівецькій області – 103%. Зазначені показники зумовлені міграцією населення України з східних регіонів де відбуваються активні воєнні дії в відносно безпечні регіони Західної України.

Варто також зазначити, що через війну надходження до держбюджету від досліджуваної індустрії скоротилися майже на 26% в першій половині 2022 року в порівнянні з таким періодом 2021 року.

На нашу думку, до основних проблем, які потрібно вирішити в регіонах України для розвитку індустрії гостинності України є удосконалення та відновлення інфраструктури, особливо в регіонах, які зазнали значного терористичного впливу з боку Росії. Доцільно збільшити та оновити рухомий склад залізниці України, відбудувати автомагістралі, розвинути авіацію, відродити в регіонах річковий транспорт тощо.

Крім того, доцільно збільшувати асортимент регіональних туристичних продуктів та формувати комплексні пропозиції для туристів в регіонах. Якість є визначальним показником в індустрії гостинності. Якісний сервіс залежить від фахівців та їх компетентностей (Матвійчук та ін., 2022). Проведений аналіз рівня забезпеченості кадровим потенціалом індустрії гостинності в регіонах країни, засвідчує доцільність підвищення рівень володіння іноземними мовами персоналу зазначеного

сектору, для перспективного розвитку в'їзного туризму. Також, в індустрії гостинності важливим є промоція. В глобальному вимірі міжнародних виставок і форумів, Україна виглядає доволі скромно. Сьогодні у світі нараховується близько 3000 тисяч різних корпорацій індустрії гостинності, що мають представництва майже у всіх країнах світу. Такі суб'єкти гостинності визначають місця проведення щорічних івентів гостинності, в яких Україна майже не бере участі. виправити цю ситуацію може процес об'єднання суб'єктів індустрії гостинності в регіонах у туристичні кластери, альянси, спілки, товариства тощо (Голод та ін., 2019). Такі об'єднання дозволять сформувати комплексну туристичну пропозицію та ефективно її просувати за межами регіону, в тому числі на глобальний ринок індустрії гостинності.

Висновки. Проведений аналіз стану та перспектив розвитку індустрії гостинності в регіонах України засвідчив вплив значної кількості деструктивних факторів – проведення військових дій через вторгнення Росії в Україну, поширення пандемії «COVID-19», збільшення кількості техногенних та природних небезпек тощо. Усе це призвело до значного зменшення надходження від досліджуваної галузі до державного бюджету України на 18%.

Значно зменшився показник в'їзного туризму. Так, в 2019 році в регіонах України побувало 13,7 млн. іноземних туристів, а в роки пандемії – 3,5 млн. осіб. Починаючи з 2014 року, туристи з Молдови є найчисельнішими туристами серед кількості іноземних туристів. Динаміка обсягів туристичного збору в регіонах України засвідчує позитивні тенденції. попри збитки, яких зазнала індустрія гостинності в регіонах України через війну, за першу половину 2022 року сума туристичного збору загалом склала 89 млн 420 тис. грн, що більше на 28,8% в порівнянні з таким самим періодом 2021 року.

Визначено, що основними проблемами, які потрібно вирішити в регіонах України для розвитку індустрії гостинності України є удосконалення та відновлення інфраструктури. Перспективним напрямом розвитку індустрії гостинності є збільшення асортименту регіональних туристичних продуктів та

формування комплексних пропозицій для туристів в регіонах, а також підвищення рівня компетентності персоналу індустрії гостинності. Доведено, що сформувати комплексну туристичну пропозицію та ефективно її просувати можна об'єднуючись у кластери, альянси тощо.

Список бібліографічного опису

1. Барвінок Н.В. (2022) Перспективи розвитку воєнного туризму на території України після закінчення російсько-української війни. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. 18 (2), 206-217.
2. Носирев О., Делілова Т. & Токар І. (2022). Розвиток туризму та індустрії гостинності в стратегії постконфліктного відновлення економіки України. *Соціально-економічні проблеми і держава*. 1 (26), 55-68.
3. Божко Л.Д. & Холодок В.Д. (2022) Туризм: проблеми та перспективи розвитку під час війни. *Культура України*. (77), 57-64. <https://doi.org/10.31516/2410-5325.077.07>
4. Вахович, І.М., Матвійчук, Л.Ю. & Смаль, Б.А. (2022). Розвиток індустрії гостинності в сучасних умовах: тенденції та заходи посилення конкурентних переваг. Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики, 6 (41), 494-502.
5. Матвійчук Л.Ю., Чепурда Л.М. & Смаль Б.А. (2022). Концептуальні засади забезпечення конкурентоспроможності індустрії гостинності регіонів. Матвійчук Л.Ю., Барський Ю.М. & Лепкий М.І. (ред.) *Перспективи розвитку туризму в Україні та світі: управління, технології, моделі*. Видання сьоме. (с. 11-29) Луцьк: РВВ ЛНТУ.
6. Голод А.П., Іжевська О.П. & Коркуна О.І. (2019). Кластерна модель розвитку індустрії гостинності регіону. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 4 (21), 375-380.

References

1. Barvinok N. (2022) Perspektyvy rozvytku voiennoho turizmu na terytorii Ukrainy pislia zakinchennia rosiisko-ukrainskoi viiny. Aktualni problemy rozvytku ekonomiky rehionu. 18 (2), 206-217.
2. Nosyriev O., Delilova T. & Tokar I. (2022). Rozvytok turizmu ta industrii hostynnosti v stratehii postkonfliktnoho vidnovlennia ekonomiky Ukrainy. Sotsialno-ekonomichni problemy i derzhava. 1 (26), 55-68.
3. Bozhko L. & Kholodok V. (2022) Turyzm: problemy ta perspektyvy rozvytku pid chas viiny. Kultura Ukrainy. (77), 57-64. <https://doi.org/10.31516/2410-5325.077.07>.
4. Vakhovych, I., Matviichuk, L., & Smal, B. (2022). Rozvytok industrii hostynnosti v suchasnykh umovakh: tendentsii ta zakhody posylnennia konkurentnykh perevah. Finansovo-kredytna diialnist: problemy teorii ta praktyky, 6 (41), 494-502
5. Matviichuk L., Chepurda L. & Smal B. (2022). Kontseptualni zasady zabezpechennia konkurentospromozhnosti industrii hostynnosti rehioniv.

Економічні науки : збірник наукових праць Луцького національного технічного університету. Серія "Регіональна економіка". Випуск 19 (75). Редкол.: відп. ред. д.е.н., професор Л.Л. Ковальська. Луцьк : ВП ЛНТУ, 2022. 290 с.

Matviichuk L.Iu., Barskyi Yu.M. & Lepkyi M.I. (red.) *Perspektyvy rozvytku turyzmu v Ukraini ta sviti: upravlinnia, tekhnolohii, modeli*. Vydannia some. (s. 11-29) Lutsk: RVV LNTU.

6. Holod A., Izhevska O., Korkuna O. (2019). *Klasterna model rozvytku industrii hostynnosti rehionu*. *Skhidna Yevropa: ekonomika, biznes ta upravlinnia*. 4 (21), 375-380.